

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

VED KÆRET 12

SAMSØ KOMMUNE



Besigtigelsesdato:	10.10.2014
Besigtiget af:	Nanna Secher Larsen
Journalnummer:	2013-7.82.07/741-0001
Kommune:	Samsø Kommune
Adresse:	Ved Kæret 12, 8305 Samsø
Betegnelse:	Ved Kæret 12
Fredningsår:	1964
Omfang:	<i>Forhuset (1840).</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Ved Kæret 12 ligger i husrækken ud til gadekæret midt i Nordby på Samsø. Bag bygningen er en mindre flisebelagt gård og ind til nabobygningen er en smal slippe, der lukkes mod gaden af en sorttjæret tremmelåge.

Ved Kæret 12 er et ni fag langt længehus, bygningen hviler på en lav sokkel af hvidkalkede marksten og er opført i sortopstolpet bindingsværk. Bygningen bærer et stråtak heltag med halmmønning og en hvidkalket skorstenspipe med sokkel og krave i rygningen. Begge gavltrekanter har sorttjæret bræddebeklædning med vindsceder og bindingsværk med skråbånd nederst. I facadens midterfag sidder hoveddøren, der er en nyere, traditionelt udført, tofløjet fyldingsdør med dekorativt udført indfatning, overvindue og konsolbårent overstykke. Over faget vestfor er en tagskægkvist med sorttjæret revleluge. Foran hoveddøren er en støbt tottrinstrappe med indstøbte marksten. På gårdsiden og i vestgavlen sidder to nyere, traditionelt udførte, sorttjærede revledøre, den i gavlen har opsproset overvindue. Vinduerne er både ældre og nyere, traditionelt udførte, en- eller torammede vinduer med seks ruder i hver ramme. I de vestlige fag og i gavlen ses enrammede staldvinduer i lavformat. Alle vinduer er ligesom hoveddøren malet i okkergul og brunrød nuancer.

Det indre præges af en delvis bevaret, ældre grundplan, hvor bygningen er inddelt i den tidligere stald- og udhusdel mod vest og beboelsesdel mod øst. Beboelsesdelen er indrettet med en forstue mod gaden i syd, en åben gennemlyst stue med åben forbindelse til et køkken mod gårdsiden. Der ligger to kamre mod den østre gavl. Fra køkkenet er der adgang til en baggang med udgang til badeværelse og gårdsiden samt til et kammer mod gaden. Den tidligere udhusdel er åbnet til et gennemlyst rum, herfra er der via en ældre ligeløbstrappe adgang til det uudnyttede loftrum. Her er den delvis udskiftede tagkonstruktion synlig, og der er undertag af banevarer. Beboelsesdelen er præget af en nyere materialeholdning, herunder moderne klinkegulve, laminatgulve, pladebeklædte ydervægge og

ubemaledede listelofter. Der er bevaret ældre fyldingsdøre med ældre hængelig og nyere greb. Vinduerne er forsynet med forsatsruder. Udhusdelen har ældre, støbte gulve, væggene er hvidkalkede over stok og sten, der er pladeloft med synligt nyt bjælkelag. I stalden ses endvidere gamle, støbte fodertrug og i en loftbjælke er ridset et bomærke for bygningens ejer på opførelsestidspunktet.

— BYGNINGSHISTORIE

Ved Kæret 12 blev antagelig opført omkring 1780. Opførelsesåret er ifølge ejer, bekræftet gennem en i skorstenen indmuret en lykkemønt fra 1771, der blev fundet ved en ombygning i 1980. Ved kæret 12 blev siden ombygget 1840, herefter rummede ejendommen en beboelses-, en stald- og udhusdel. Beboelsedelen rummede forstue med bagvedliggende køkken, to stuer mod gaden og to kamre mod gårdsiden. I forbindelse med køkkenet var indrettet spisekammer og et bryggers med adgang til et rum mod gadesiden, der sandsynligvis har fungeret som vævestue. De resterende vestlige fag blev optaget af lo, hønsehus, halmbænk, kostald sandbænk, fårestald, svinesti og en kulbænk.

På et foto fra 1934 ses det, at hovedøren tidligere blev udgjort af en enfløjet dør. Denne blev ifølge ejer udskiftet i løbet af 1930'erne til en tofløjet dør. Den tofløjede dør blev igen udskiftet til den nuværende hoveddør omkring 1975, ligesom en del af vinduerne er fra samme tidspunkt.

— KILDER

Historiske huse i Nordby på Samsø. Nationalmuseet. 1978.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved ejendommen knytter sig til beliggenheden i husrækken ud til gadekæret i Nordby, hvor bygningen indgår som en integreret del af Nordbys velbevarede landsbymiljø i kraft af den traditionelle byggeskik og materialeholdning.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for bygningen Ved Kæret 12 knytter sig til bygningens beliggenhed ved gadekæret og den klejne størrelse, der er et vidnesbyrd om Nordbys ældre bebyggelsesmønster og udvikling, hvor der tidligere sås et bælte bebygget med gårde lige inden for landsbyens omgivende veje, mens den tidligere forte i midten var



En af husrækkerne langs gadekæret i Nordby.

blevet bebygget med mindre gårde og standsvendehuse omkring gadestævnet og gadekæret.

Hertil kommer Ved Kæret 12s egnskarakteristiske bindingsværk med fodrem, gennemstukne bjælkehoveder og en enkelt dok i hvert fag. Som et ret sjældent træk ved den lokale byggeskik ses der skråbånd i begge gavle. Den bræddebeklædte overgavl er ligeledes karakteristisk for Nordby, ligesom den tofløjede fordør med dekorativt udførte indramning og konsolbårne trægesims. Den tofløjede dør blev ifølge ejer, isat for at man kunne bære ligkister ud af huset. Hertil kommer den traditionelle tagskægskvist, der har fungeret som åbning til tagetagen, der før i tiden anvendtes til opbevaring. Skorstenspipecen vidner endvidere om at ildstedet førhen var den eneste kilde til madlavning og opvarmning. Hertil kommer de vestlige fags mere lukkede karakter med små vinduer, der endnu vidner om disse fags tidligere anvendelse som stald og udhusdel.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til de bevarede dele af en ældre grundplan, der ses i den traditionelle inddeling i beboelses- og udhusdel samt i beboelsesdelens indretning med forstue og bagvedliggende køkken med skorsten, stuer mod gaden og det bevarede mindre nordvendte kammer ved østgavlen. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder loftets synlige bjælkelag, fyldings-, og revledøre, gerichter og beslagværk samt staldens hvidkalkede vægge og bevarede ældre fodertrug, der alle vidner om bygningens alder.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Ved Kæret 12 knytter sig i det ydre til det fritliggende hus, hvor det regelmæssige bindingsværk, farvesætningen og de ubrudte, stråttækte tagflader giver bygningen et særdeles karakterfuldt og helstøbt udtryk. Udtrykket er enkelt og facadens dekoration begrænser sig til den tofløjede hoveddør med sirligt udført indfatning og opsprossede overvindue.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Ved Kæret 12 knytter sig i det ydre til den fritliggende bygningskrop i bindingsværk med fodrem, gennemstukne bjælkehoveder, skråbånd, lav hvidkalket sokkel, stråttækt heltag med halmmønning, skorstenspipecen og tagskægskvist. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder fordøren med fyldinger, indfatning og overvindue, vinduerne samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af en ældre grundplan med den endnu aflæselige opdeling i beboelses- og udhusdel, og i beboelsesdelen med forstue og bagvedliggende køkken, stuer mod gaden og et kammer mod gården. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder loftets synlige bjælkelag, fyldings- og revledøre, gerichter, beslagværk og udhusdelens overkalkede vægge samt bevarede fodertrug. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales, på sigt at udskifte moderne klinke- og laminatgulve samt listeloftter med traditionelt udførte brædegulve og lofter, da dette ville styrke beboelsesdelens kulturhistoriske og arkitektoniske værdi.